

Leerplan Orthodoxe Godsdienst Secundair Onderwijs – 6^e jaar ASO

Versie 11 juni 2013

Historische benadering: 3 lessen

Leerplaninhouden

2000 jaar theologisch denken:

- Het herontdekken van de patristieke theologie van de vroege Kerk.

Inleiding tot de theologie: 2000 jaar theologisch denken.

Drie etappes:

- 1e: eerste 3 eeuwen: apologeten en apostolische vaders en het uitschrijven van een eerste theologie of crypto-theologie.
- 2e: vanaf 325 met erkenning van de christenen door Constantijn. Openlijk aan theologie doen - conciliaire manier (gemeenschappelijk vastleggen van de mystieke ervaring) – Oecumenische synodes of concilies.
- 3e: vanaf 11de eeuw tot op vandaag in westelijk deel, nieuw criterium nl. meer en meer rationeel denken van het individu (wat ik begrijp met mijn verstand wordt de hoogste waarheid) niet zonder beïnvloeding op de orthodoxe denkwereld.

Tip:

*Philosophie sans rupture , Christos Yannaras
Communion and otherness, Ioannis Zizioulas
Geschiedenis der Westerse filosofie, Bertrand Russell
Inleiding tot de theologie: 2000 jaar theologisch denken,
V. Dominique Verbeke.*

Leerplandoelstellingen

Basisdoelen:

- De lln kunnen de drie stappen in het theologisch denken benoemen en weergeven op een tijdslijn.
- De lln kunnen bondig elke periode omschrijven.
- De lln begrijpen 'conciliair denken'.
- De lln weten wat we bedoelen met 'mystieke ervaring' en de manier om deze onder woorden te brengen.
- De lln kunnen het begrip 'grenswaarheid' uitleggen.
- De lln kennen het verband tussen mystiek en theologie.

Intergratiedoelen:

- De lln kunnen de evolutie van het westers denken plaatsen.
- De lln zien in dat het rationeel denken een vooruitgang is maar geen absoluut kennisvermogen.

Uitbreiding:

- Het begrip *conciliariteit* kan verder uitgediept worden en in verband gebracht worden met *katholiciteit* en het Russische begrip *sobornost*.
- Tot de 13e eeuw was er een eenheid in denken, aanvoelen en uitdrukken. Vergelijk Romaanse fresco's in Frankrijk, Italië - Catalaanse fresco's in Barcelona – Byzantijnse fresco's in Byzantium, Syrië, Egypte; idem voor de liturgische zang.
- Vanaf 15e tot eerste helft van de 19e eeuw zit de orthodoxe theologie in 'Babylonische gevangenschap', zowel in de Russische leefwereld als in de rest van de Balkan. (Peter de Grote probeert Rusland te verwesteren - Serafim van Sarov - Slavofiele beweging - Russische revolutie en vertrek naar Parijs).

<p>Het religieus wereldbeeld doorheen de geschiedenis:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kerstening van het Grieks-Romeins wereldbeeld. De Cappadociërs in dialoog met de klassieke filosofie. De evolutie in het Westen: de klassieke filosofische beginselen proberen te doen samenvallen met de Openbaring: ontstaan van de Scholastiek met als reactie het Humanisme, het Protestantisme: einde Middeleeuwen, begin Renaissance. <p><i>Tip:</i> <i>Kosmologie in de Westerse Cultuur, Max Wildiers</i> <i>Le Christ, terre des vivants, O. Clément</i> <i>Absence et Inconnaissance de Dieu, Chr. Yannaras</i> <i>Geschiedenis van de Filosofie, H-J Störig</i> <i>Wijsgerige aspecten van het vroeg-christelijk denken, C.J de Vogel</i> <i>De Nieuwe Middeleeuwe, N. Berdiaev</i> <i>Saint Gregory Palamas and orthodox mysticism, John Meyendorff (ook in het Frans).</i> <i>Voorstelling van de Orthodoxe Kerk, O. Clément OTI</i> <i>Le source et le sens du communisme Russe, Berdiaev.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met het Grieks-Romeins wereldbeeld. ➤ De lln maken kennis met het wereldbeeld in het vroege christendom. ➤ De lln kunnen de verschillen aanduiden tussen beide. ➤ De lln kunnen bondig het verschil aantonen tussen het orthodox en Latijns christelijk wereldbeeld. <p>Intergratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln hebben een groter begrip van en een dieper inzicht in de Westerse cultuur en hoe deze tot stand is gekomen. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Het wereldbeeld kunnen samenstellen vanuit de prehistorie en de daarop volgende verschillende etappes tot bij Plato en Aristoteles. ➤ Verdere evolutie van het Westers wereldbeeld tussen 1500 en vandaag. ➤ Het wereldbeeld en de gevolgen voor de antropologie: vergelijk orthodoxe iconografie met Latijnse iconografie van de Renaissance en later.
<p>Heiligen: 1 à 2 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	

<p>Heiligen 20ste e.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Enkele heiligen bespreken. <p>H. Grigol Peradze (1899-1942) H. Nicholas Planas (1851-1932) H. Matrona van Moskou (1885-1952) H. Nektarios van Egina (1846-1920) H. Siloan de Athoniet (1866-1938) H. Arsenios van Cappadocië (1840-1924) H. Johannes Maksimovitsj of H. Johannes van Shangai en San Francisco (1896-1966) H. Maria Skobtsova van Parijs (1891-1945) ... ..</p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de heiligen situeren in tijd en ruimte. ➤ De lln kunnen in grote lijnen het leven van de besproken heiligen navertellen. ➤ De lln kunnen in grote lijnen hun bijdrage aan de Orthodoxie bespreken. ➤ De lln herkennen de terugkomende elementen bij het leven van heiligen (strijd, twijfel, vernedering, gebed, ascese, vasten, drang naar vereniging met God, ...) ➤ De lln herkennen daarin de roeping van elke christen. ➤ De lln kunnen aan de hand van voorbeelden aanduiden dat het gaat om een persoonlijke levensweg en de weg naar het Leven. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat degene die werkt aan de heiligheid, werkt aan een betere wereld. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Bekende lokale heiligen (uit de 20ste e.) die niet opgenomen zijn in de lijst kunnen ook besproken worden.
---	---	--

Ascetische theologie: 4 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Orthodoxe antropologie</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De schepping van de mens naar het beeld en voor de gelijkenis met God. ➤ De val van de mens. ➤ De verlossing in Christus. ➤ Het mysterie van de Kerk, Lichaam van Christus, en haar sacramenten, als beginsel van het orthodox ascetisch leven. ➤ Het geloof en het berouw, begin van het nieuw leven. <p><i>Tip:</i> Cursus OTI ascetische theologie derde jaar, A. Jevtic, herwerkt in 2013.</p> <p>Het Jezusgebed of het gebed van het hart:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ontstaan, vorm, verspreiding. ➤ Het begrip 'hesychasme'. ➤ Zin en betekenis van het monachisme. ➤ Het Jezusgebed en het deelachtig worden aan de goddelijke energieën. ➤ Actualiteit van het Jezusgebed. <p><i>Tip:</i> Jezusgebed en Hesychasme doorheen de tijd, OTI De ware verhalen van de Russische pelgrim De kracht van de Naam, Kallistos Ware Hesychia, Kallistos Ware en J. Touraille Inleiding tot de spiritualiteit van de orthodoxe kerk, E. Behr Sigel</p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de orthodoxe antropologie. ➤ De lln zien in dat de mens en de natuur mooi en goed geschapen zijn. ➤ De lln kunnen de val en de verlossing van de mens beschrijven. ➤ De lln maken in dit verband kennis met teksten van woestijn- en kerkvaders. ➤ De lln zien in dat de Kerk voor alles de bijeenkomst van de gelovigen is en de voorafbeelding van de nieuwe mensheid in Christus. ➤ De lln kunnen het proces van berouw verwoorden. <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen op een kaart en in de tijd de verspreiding van het Jezusgebed aangeven. ➤ De lln kunnen het begrip hesychasme bondig uitleggen. ➤ De lln maken kennis met het monachisme: zin en betekenis. ➤ De lln maken kennis met uitspraken van woestijn- en kerkvaders. ➤ De lln maken kennis met de theologie van de ongeschapen energieën. ➤ De lln zien in dat het Jezusgebed meer dan een woordelijk gebed is. ➤ De lln vertellen over hun ervaring met gebed en bidden. ➤ De lln maken kennis met de praktijk van het Jezusgebed. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat men voor een ieder kan bidden zonder onderscheid van overtuiging. ➤ De lln begrijpen dat de dialoog met de ander verder kan, zelfs indien de woorden verstommen. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De stroming van het 'personalisme' bij N. Berdiaev en E. Mounier tegenover het existentialisme van na WOII. ➤ Red uzelf of de ander. ➤ Het berouw bij de Verloren Zoon. <ul style="list-style-type: none"> ➤ Het Jezusgebed in het klooster van de H. Johannes de Doper in Maldon (Engeland). ➤ De persoon van de H. Symeon de nieuwe theoloog en de H. Gregorios Palamas. ➤ De monnikstonsuur. ➤ Monachisme in andere godsdiensten en culturen.

Liturgische benadering: 2 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>De Drie-Eenheid in de eucharistie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De verschillende plaatsten van epiklese of aanroeping van de Drie-Eenheid tijdens de eucharistie. ➤ De liturgie van de H. Johannes Chrysostomos. <p><i>Tip:</i> De Drie-Eenheid in de cultus en de sacramenten, B. Bobrinskoy OTI.</p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de zondagsliturgie. ➤ De lln maken kennis met de tekst van deze liturgie. ➤ De lln gaan op zoek naar deze passages waar sprake is over de Drie-Eenheid. ➤ De lln ontdekken de diverse modaliteiten van deze passages. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln beseffen dat de Drie-Eenheid 'eenheid in verscheidenheid' is; ➤ De lln zien in dat de Drie-Eenheid de sleutel is om tot de andere toe te gaan. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De anafora in de liturgie van de H. Basilios de Grote. ➤ De icoon van de Drie-Eenheid in het licht van de eucharistie. ➤ De Drie-Eenheid ons 'sociaal programma' (Fedotov).
<p>Pasen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zondag, de 8ste dag en 1ste dag van de week. De dag van de Opstanding. <p><i>Tip:</i> Vers la joie Pascale, S. Lossky</p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien het verband tussen de zondag en de verrijzenis en het paasfeest. ➤ De lln maken kennis met de voornaamste teksten van de paasdienst. ➤ De lln begrijpen het ritueel. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pascha in het Oude Testament; ➤ Pasen als pascha, als overtocht in het leven van de mens, geïllustreerd in het kerkelijk-liturgisch jaar.
Bijbelse benadering: 2 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	

<p>Inleiding tot de exegeese:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hoe kunnen we de prefiguraties herkennen in het Oude Testament? ➤ Een letterlijke interpretatie (Antiochië) en een figuurlijke interpretatie (Alexandrië). ➤ Christus is de Exegeet (Joh. 1,13). <p>De Drie-Eenheid in het Oude en het Nieuwe Testament:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Enkele passages uit het O.T. en N.T. bespreken. (bijv. de schepping, de menswording, het doopsel van Christus, de transfiguratie) <p><i>Powerpoint mariologie van Judith Hermans</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln zien dat het enkel in Christus is dat we God als Drie-Eenheid kunnen kennen. ➤ De Iln maken kennis met de 2 grote exegetische stromingen van Antiochië en Alexandrië. ➤ De Iln kunnen de synthese tussen beide methoden verwoorden. ➤ De Iln weten dat Christus het mensgeworden Woord van God is en de voltooiing is van de Wet en de Profeten (Mt. 5,17). ➤ De Iln leren dat het in de Geest van God is dat we de Bijbel lezen en begrijpen. ➤ De Iln kunnen de orthodoxe manier om een tekst te lezen en te begrijpen toepassen op een oudtestamentische tekst. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Moderne wetenschapsexegese.
---	---	--

Dogmatisch-theologische benadering: 1 à 2 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>God als Essentie, God als Persoon:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De ontologie van het christendom. ➤ Christus en het mysterie van de menswording. ➤ Apokatastasis. 'Apokatastasis' komt van 'apo-kathistimi' en betekent 'terug in zijn vorige vorm plaatsen, dus herstellen in zijn oorspronkelijke toestand'. <p><i>Tim. 2, 4: Het is Gods wil dat iedereen gered wordt.</i> <i>Hand. 3, 21: Jezus blijft in de hemel tot de tijd om alles te herstellen.</i></p> <p><i>Tip:</i> <i>Communion and otherness, Ioannis Zizioulas</i> <i>Being as communion, Ioannis Zizioulas</i> <i>La personne et le christianisme ancien, B. Meunier</i> <i>La foi orthodoxe, H. Alfeyev</i> <i>Verschillende werken van N. Berdiaev</i> <i>The Inner Kingdom, Kallistos Ware (Dare we hope for salvation of all?)</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de eigenheid van de christelijke ontologie ➤ De lln zien in dat in deze ontologie de menselijke 'persoon' een nieuwe plaats krijgt. ➤ De lln lezen toonaangevende teksten in dit verband. ➤ De lln maken kennis met het begrip 'hypostasis' en kunnen dit omschrijven. ➤ De lln kunnen de gevolgen van deze nieuwe plaats verwoorden. ➤ De lln zien de meerwaarde in van deze nieuwe plaats aan de mens gegeven ten opzichte van de ontologie uit de oudheid. ➤ De lln begrijpen dat christen zijn een onophoudelijk proces en een ervaring is van liturgische deelname en sacramenteel leven. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat een christen en zijn Kerk geen vijanden hebben. ➤ De lln kunnen een attitude van begrip en respect ontwikkelen voor elke andere. ➤ De lln weten de realiteit van het dagelijks leven te relativieren en terug te brengen tot zijn essentiële punten. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De evolutie van de begrippen 'prosopon' en 'persona' in de eerste eeuwen. ➤ De begrippen persoon, individu en persoonlijkheid. Reducerende benaderingen van de mens. ➤ De teloorgang van de centrale plaats van de persoon in de westerse cultuur.
Kunstgeschiedenis: 2 à 3 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	

<p>De Christelijke kunst doorheen de eeuwen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Het uiteengroeien tussen Oost en West (vooral de laatste 500 jaar, daarvoor geest van eenheid in de kunst). ➤ De overgang naar Renaissance en Humanisme in het Westen. Het theologisch denken wordt beïnvloed door het humanistisch denken. ➤ De Orthodoxe liturgische kunst (architectuur, schilderkunst/iconografie, muziek) beïnvloed door de westerse kunst vanaf 1500. <p>Iconen onder invloed van de Renaissance.</p> <p>de Kretenzische iconen onder invloed van de Venetiaanse kunst.</p> <p>Volkskunst.</p> <p><i>Omkeren van het perspectief in de kunst (Erwin Panofski), het anders maken van het kruisteken, de plaats van de priester aan het altaar; het overgaan van mystieke theologie naar een meer wetenschappelijke theologie.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de 'Romaanse schilder- en beeldhouwkunst'. ➤ De lln maken kennis met de overgang van de Servische Renaissance (bijv. Ohrid, Peç; de Paleologen 13^e eeuw) naar de vroeg Italiaanse Renaissance in de 14^e -15^e eeuw (bijv. Giotto). ➤ De lln kunnen de kenmerken aanduiden en verwoorden van de verschillende stijlen en hun invloeden. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln begrijpen de herkomst van de westerse kunst sinds de Renaissance. ➤ De lln zien in dat kunst uitdrukking is van een geestesgesteldheid, een filosofische en of theologische visie en interpretatie. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Christelijke houding is zich keren tot God (omkering of metanoia). ➤ Glasramen en hun omgekeerd perspectief; cfr. Kathedraal van Chartres.
<p>Maatschappelijke onderwerpen: 5 à 6 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	
<p>Actuele thema's</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aansluiten bij de actualiteit telkens zich de noodzaak voordoet (bijv. week van ...) ➤ Via evangelie en epistellezingen; via tekst. ➤ Aansluiten bij het thema; bij de leefwereld van de jongeren; bij situaties in de media, de wereld. ➤ Als de gelegenheid zich biedt, de levensbeschouwing van de anderen verkennen. ➤ Vervolgde christenen en vervolging omwille van een overtuiging 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de orthodoxe visie op de gegeven thema's verwoorden. ➤ De lln worden gevoelig voor wat in hen en rondom hen, dichtbij of veraf gebeurt. ➤ De lln leren respectvol omgaan met de levensbeschouwing van anderen. ➤ De lln krijgen inzicht in diverse processen, tendenzen en verschijnselen van zijn of van een andere samenleving. ➤ De lln leren eerst te observeren, te situeren in de maatschappelijke context om vandaar uit het verschijnsel te begrijpen en pas dan te beoordelen vanuit zijn eigen levensbeschouwing. 	

<p>Secularisering: Christenheid en moderniteit</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Secularisering als vermindering van de godsdienst bij mensen. ➤ Secularisering als vermindering van de invloed van religie op het openbaar leven. ➤ Secularisering als aanpassing van de godsdienst. <p><i>Secularisering als aanpassing van de kerk aan wereldse normen en tendenzen, aan normen en tendenzen van de tijd (seculum is het Latijn voor eeuw) met vaak als gevolg vermindering van de godsdienstzin bij mensen.</i></p> <p>Globalisering (milieu, armoede, mensenrechten, ...)</p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln kunnen het begrip secularisering uitleggen. ➤ De Iln maken kennis met de tijdsgeest die secularisering tot gevolg heeft. ➤ De Iln kunnen de evolutie van secularisering doorheen de jaren weergeven. ➤ De Iln zien in dat één van de gevolgen is dat religie verdrongen wordt naar de privé sfeer en kunnen hiervan enkele voorbeelden geven. <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln kunnen het begrip globalisering uitleggen. ➤ De Iln kunnen de gevolgen van globalisering bespreken (positieve en negatieve gevolgen; voor- en tegenstanders van globalisering) ➤ De Iln kennen het ontstaan van 'de rechten van de mens'. ➤ De Iln maken kennis met de tekst en kunnen de voornaamste rechten opsommen. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Slavenhandel; driehoeksroute (2de kolonisatiegolf). ➤ Eerlijke handel (wereldwinkels, Oxfam). <p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Waar liefde ontbreekt komen rechten in de plaats... ➤ De 'broosheid van het goede'.
<p>Ziekte, lijden en dood:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Als gevolg van de val van de mens. ➤ De zin van het lijden. ➤ Omgaan met de dood. ➤ Het begrafenissen ritueel tegenover crematie. ➤ Dood en begrafenissen in andere godsdiensten en culturen. ➤ Het mysterie van het eeuwig leven: Gedenk mij in Uw koninkrijk. <p><i>Tip:</i> <i>Theologie de la maladie – J.Cl Larchet</i> <i>La vie après la mort - J.Cl Larchet</i> <i>La vie après la mort – Hiérothéos Vlachos</i> <i>Life after death – S. Rose</i> <i>Des mystères sacramentels – C. Andronikof</i> <i>La résurrection et l'homme d'aujourd'hui – I. Hazim</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln maken kennis met de teksten van de ziekenzalving. ➤ De Iln kunnen bondig enkele oorzaken van lijden verwoorden. ➤ De Iln vertellen over hun ervaring in verband met ziekte en lijden. ➤ De Iln ontwikkelen een maturiteit in verband met omgaan met ziekte en lijden. ➤ De Iln maken kennis met de teksten van de begrafenissen. ➤ De Iln vertellen over hun ervaring in verband met de dood. ➤ De Iln ontwikkelen een maturiteit in verband met omgaan met de dood. ➤ De Iln kunnen genuanceerd het standpunt van de kerk verwoorden in verband met 'de opstanding uit de doden en het eeuwig leven'. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln maken kennis met begrafenissen en rituelen bij andere godsdiensten en culturen. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Begrafenissen en crematie in de Grieks-Romeinse wereld ten tijde van Christus. ➤ Het begraven van ongedoopten in de Grieks-Romeinse wereld ten tijde van Christus. ➤ Lichamelijk en geestelijk lijden. ➤ Crematie in de leefwereld van het Oude Testament. ➤ De dienst van de panichida.

<p>Openheid en verdraagzaamheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Homofobie en genderdiversiteit ➤ Stereotypen 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln weten wat homofobie en genderdiversiteit betekent. ➤ De lln leren respect te hebben voor andere denkwijzen, overtuigingen, andere generaties, andere etnische groepen, mensen met een andere seksuele geaardheid. (VOET 3e graad) 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Persoon, natuur en geaardheid: theologische, filosofische en wetenschappelijke benadering.
---	--	---

Ethiek en moraal: 4 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Universele roeping van de christen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Bewust zijn dat je een fragment bent van de menselijke natuur en je draagt mede de verantwoordelijkheid om deze natuur tot heelheid te brengen. <ul style="list-style-type: none"> > ontologische verantwoording > de zwakheden van de ander opvangen 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln beseffen dat de christenen een onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid hebben voor hun naaste. ➤ De Iln zien in dat de christelijke boodschap het ganse universum beoogt in een geest van dienstbaarheid. ➤ De Iln kunnen de universaliteit van de openbaring verwoorden aan de hand van teksten. (Zoals het evangelie van de Kananese bij de waterput, het evangelie van de barmhartige Samaritaan). 	
<p>Het sacrament van het huwelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De dienst, de rituele en symbolische kenmerken, de theologie van het huwelijk. ➤ Enkele existentiële aspecten als echtscheiding, hertrouwen, samenwonen, gemengd huwelijk, overspel, lichamelijkheid, kinderen. <p><i>Tip:</i> <i>Een open venster op de Orthodoxe Kerk, I. Peckstadt</i> <i>Marriage: in an orthodox perspective, J. Meyendorff</i> <i>De vrouw en het heil van de wereld, P. Evdokimov</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln maken kennis met de dienst van het huwelijk. ➤ De Iln maken kennis met de teksten van deze dienst. ➤ De Iln kunnen bondig de theologie van het huwelijk verwoorden. ➤ De Iln kunnen uitleg geven bij enkele symbolen/handelingen (bv. Ringen, kronen, rondgang, ...). ➤ De Iln kunnen een verantwoorde visie geven rond diverse existentiële aspecten in verband met het huwelijk. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Huwelijk bij andere christenen, godsdiensten en overtuigingen.
<p>Het milieu, een eucharistische cosmologie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Theologie en ecologie: het behoud van Gods schepping. ➤ De begrippen ecologie/economie in deze volgorde. ➤ De oorzaken van de ecologische crisis zijn een vervreemding van het theologisch denken. ➤ De Eucharistie als dankzegging. <p><i>Tip:</i> <i>Theology and Ecology, J. Zizioulas</i> <i>The Eucharistic communion and the world, J. Zizioulas</i> <i>Introduction à la théologie orthodoxe, C. Yannaras</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln maken kennis met de begrippen ecologie en economie. ➤ De Iln zien in dat de economie de westerse maatschappij beheert en beheerst. ➤ De Iln begrijpen dat ecologie voorafgaat aan economie en niet andersom. ➤ De Iln ontwikkelen een attitude van respect voor behoud van de natuur. ➤ De Iln zien in dat de Eucharistie de houding en het antwoord is van de mens op het ecologisch probleem. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln staan open voor de ontstaansgeschiedenis in andere godsdiensten en levensbeschouwingen. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Geschapen 'uit het niets'. ➤ Scheppingstheologie en creationisme. ➤ De finaliteit van de schepping. ➤ De schepping als materie voor de liturgische viering en dankzegging.